

Небитов А.А., кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА
СЕКСУАЛЬНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ

Особливе місце у кримінально-правовій характеристиці сексуальної експлуатації відводиться для суб'єкта злочину. Його ознаки характеризують особу, яка вчиняє це протиправне діяння з точки зору кримінально-правової кваліфікації. Водночас найбільшу небезпеку представляють саме спеціальні суб'єкти цих злочинів. Одним із таких суб'єктів є батьки, родичі та інші особи, на яких покладено обов'язки щодо виховання, піклування чи нагляду за неповнолітніми

У теорії кримінального права неодноразово висловлювали пропозиції щодо встановлення в кваліфікованих складах сексуальної експлуатації такої ознаки як вчинення цього злочину специфічним суб'єктом - особою, яка має обов'язки з виховання чи нагляду за дитиною. Так, Т. А. Шевчук пропонує удосконалити характеристику спеціального суб'єкта злочину, передбаченого ст. 303 КК України, шляхом введення кримінальної відповідальності осіб, на яких законом покладені обов'язки з виховання дітей, у зв'язку з підвищеною суспільною небезпечністю вказаних дій. А. В. Плотніковою наводяться аргументи щодо наявності кримінологічної обґрунтованості запровадження нової кваліфікуючої організації заняття проституцією ознаки: «вчинення діяння щодо неповнолітньої особи батьком, матір'ю, вітчимою, мачухою, опікуном чи піклувальником, особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання неповнолітньої особи, піклування чи нагляду за нею». Доповнення переліку кваліфікуючих ознак цією ознакою, на думку вченої, зможе належним чином відобразити підвищення суспільної небезпечності дій, вчинених «специфічним» суб'єктом. О. П. Рябчинська пропонує включити до переліку кваліфікуючих ознак складу злочину, передбаченого ст. 301 КК, таку ознаку, як вчинення цього злочину спеціальними суб'єктами - батьками або особами, що їх замінюють, вчителями, вихователями та іншими особами. В тому разі, коли вони вчинюють ці злочини значно підвищується суспільна небезпека вчиненого, оскільки перелічені особи зловживають певними правами, якими вони

наділені по відношенню до неповнолітніх у зв'язку з вихованням, утриманням, доглядом за ними тощо.

Зарубіжні дослідники проблем сексуальної експлуатації також підтримують цю пропозицію, однак визначають цього суб'єкта як батька, педагога, іншу особу, на яку законом покладено обов'язки з виховання неповнолітнього, або педагога чи іншого працівника освітньої, виховної, лікувальної чи іншої установи, зобов'язаного здійснювати нагляд за неповнолітнім (О. О. Булгакова, М. П. Полянська, О. Ш. Петросян); близького родича, або особу, зобов'язану за законом мати турботу про потерпілого (А. П. Дяченко). Такі пропозиції обумовлені підвищеною суспільною небезпечністю вказаних дій; відносним їх поширенням в останнє десятиліття; необхідністю підвищення ефективності застосування кримінально-правових норм за сексуальну експлуатацію неповнолітніх.

З огляду на зазначене вважаємо, що в КК України слід встановити кримінальну відповідальність за сексуальну експлуатацію неповнолітніх спеціальним суб'єктом - батьками, родичами та іншими особами, на яких покладено обов'язки щодо виховання, піклування чи нагляду за неповнолітнім.

Вознюк А.А., завідувач наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ,
ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ. 255, 257, 258-3, 260 КК УКРАЇНИ,
УЧИНЕНИХ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ
З ВИКОРИСТАННЯМ ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВОГО
СТАНОВИЩА**

Судова практика свідчить, що у певних випадках у злочинах, учинених організованими злочинними об'єднаннями, беруть участь службові особи, використовуючи при цьому свою владу або службове становище. Вони надають злочинному об'єднанню додаткові можливості для злочинної діяльності (одержання необхідної інформації, забезпечення знаряддями та засобами вчинення злочину тощо), полегшують вчинення